

LIKOVNO / VIZUALNO • Eseji o likovni in vizualni umetnosti

LIKOVNO

Uredila:
Črtomir Frelih,
Jožef Muhovič

PEDA
GOŠKA
FAKUL
TETA

LIKOVNO / VIZUALNO • Eseji o likovni in vizualni umetnosti

LIKOVNO

Uredila:
Črtomir Frelj,
Jožef Muhovič

PEDA
GOŠKA
FAKUL
TETA

Univerza v Ljubljani
Pedagoška fakulteta

LIKOVNO / VIZUALNO

Eseji o likovni in vizualni umetnosti

Urednika:

Črtomir Frelih, Jožef Muhovič

Recenzenta:

Branko Suhy, Tomaž Gorjup

Izdala in založila:

Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani

Za izdajatelja:

Janez Krek, dekan

© **Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani**

Oblikovanje, naslovnica:

Borko Tepina

Tisk:

Littera picta d. o. o.

Število izvodov: 250 izvodov

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

7.038.53(082)

LIKOVNO, vizualno : eseji o likovni in vizualni umetnosti / ur.
Črtomir Frelih, Jožef Muhovič. - Ljubljana : Pedagoška fakulteta, 2012

ISBN 978-961-253-092-1

1. Frelih, Črtomir

261576448

Kazalo

Frelih, Muhovič: Predgovor	7
Črtomir Frelih: Druga narava / razdalje med videzom in obliko	11
Jožef Muhovič: Likovno ali vizualno? / Po-etika neke dileme	27
Robi Kroflič: Zagovor likovne umetnosti v postmodernem razumevanju humanistične izobrazbe	59
Marko Košan: Mobilnost virtualnih podob in globalizacija v umetnosti / Paradoks centra in periferije	75
Jurij Selan: Anesthesia / Sodobna umetnost in mehanizmi diskurza	83
Borko Tepina: Ali je lahko dostop do podatkov prepričljivejši od lepe podobe?	99
Leon Debevec: Vizualno in likovno v arhitekturi	109
Tonka Tacol: Vizualizacija – orodje učinkovitosti poučevanja in učenja pri likovni vzgoji	125
Uršula Podobnik: Otrokova likovna raziskovanja	137

Beatriz Tomšič Čerkez: Posredovane podobe likovne vzgoje. Od vizualno likovnega k likovno vizualnemu?	151
Biografije	163

Predgovor

Eseji v tej knjigi so izšli iz referatov, ki so jih njihovi avtorji predstavili na istoimenskem simpoziju »Likovno / Vizualno«, ki se je 11. in 12. maja 2011 odvijal v Mestnem muzeju v Ljubljani. Globinska inspiracija simpozija je bil podnaslov likovnoteoretske monografije »Slikarsko mišljenje« prof. dr. Milana Butine iz leta 1984, ki se glasi *Od vizualnega k likovnemu*. Je podnaslov dandanes, ko se je področje umetnosti z uvajanjem novih konceptov, novih umetniških praks in novomedijskih tehnologij močno razširilo, še tako relevanten, kakor se je kazal tri dekade nazaj? Je njegova vektorska usmeritev enako samoumevna kot je bila? Sta vizualno in likovno še vedno povezana na način »baze« in »nadstavbe« ali pa nekdanja samoumevnost namesto prihodnostnih ponuja le še iritacijske potenciale? Bi ne bilo likovne umetnosti danes ustrezneje preimenovati v vizualno? Sta likovna in vizualna umetnost sinonima ali je treba začeti govoriti o likovni in vizualni umetnosti kot o dveh samostojnih in diverznih oblikah umetniškega prakticiranja? V čem je pravzaprav razlika med likovno in vizualno umetnostjo? Kakšen je danes akcijski radij in relevantna razvodij, kot so stari – novi mediji, prva – druga narava, prezenca – diskurz, realni kontakt z realnostjo – virtualni kontakt z realnostjo, elitno – popularno, konstruktivno – kritično, tradicionalno – sodobno ipd. Kaj je pojmovanje in pre-vrednotenje teh razvodij potegnilo za sabo v umetnostni praksi, v teoriji umetnosti, v likovni pedagogiki, v umetnostnem sistemu in ne nazadnje v življenju na prehodu 20. v 21. stoletje?

Na začetku ob tako razprtih vprašanjih ni jasno kaj več kot to, da so »preveč fundamentalna, da bi jih mogli prepustiti fundamentalistom«. In seveda to, da bi bilo, če bi želeli nanje stvarno odgovoriti, potrebno odstraniti kar nekaj slojev polemičnega in ideološko motiviranega mišljenja. Na primer generacijske in nazorske kontroverze, zaslepljenost z modernistično religijo progressa in s postmoderno religijo procesa, zastraševanja in diskvalifikacije s pomočjo starih ideoloških specialnih efektov (očitki nesodobnosti, sprejemanja nasprotnikovih argumentov s stališča vnaprejšnjih zmagovalnih fantazij) ipd.

Avtorji, ki smo se lotili iskanja odgovorov na zgoraj zastavljena vpra-

šanja, ugotavljamo, da se je od Butinovega modernističnega do našega postmodernega časa dogodil veliki poetični pre-obrat, namreč konverzija pustolovskega verjetja v absolutno likovnost v pustolovski absolutni skepticizem do likovnosti. In se skušamo odpraviti po sledi te konverzije. A ne s sitom kritike, ki na vrhu mreže vselej zadrži pleve, ampak z vélnikom konstruktivnosti, ki pleve razpiha, da v posodi ostane zrnje. Pri tem sebi in bralcu v fokus pritegujemo teme, kakršne so: sodobni odnos med umetnostjo in naravo, razlika oz. nerazlika med likovno in vizualno umetnostjo, vpliv mobilnosti podob na globalizacijo umetnosti, odnos med umetnostjo in diskurzom, stari in novi mediji v dispozitivu sodobnega časa, vloga umetnosti v formiranju humanistične izobrazbe, likovno in vizualno v sodobni arhitekturi, vizualizacija in vizualna pismenost, sodobna likovna pedagogika na vizualnih in likovnih meridianih, tehnološka dostopnost podatkov in ne-dostopnost lepote ipd.

8 Predlani je minilo deset let od smrti prof. dr. Milana Butine. Obletnica je bila zaznamovana z veliko in izzivalno predstavitevijo njegovih slikarskih, scenografskih, likovnoteoretskih in likovnopedagoških dosežkov v Koroški galeriji likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu ter z izdajo monografije o njegovem delu, ki kaže aktualnost Butinove ustvarjalnosti za njegov in za današnji čas. Ker je bil simpozij »Likovno / Vizualno« inspiriran z delom prof. Butine in je obravnaval teme, ki so profesorja vseskozi vitalno zanimale, se je zdelo organizatorjem prav, da ga posvetimo njegovemu živemu spominu; tj. vsemu tistemu, kar smo mnogi občutili in spoznali po njegovi zaslugi.

Urednika te knjige se na tem mestu zahvaljujeva avtorjem esejev za njihov dragoceni prispevek k izmenjavi znanja, k refleksiji časa, ki ga skupaj živimo, predvsem pa za to, ker so nam svoja »oránja na globoko« zaupali v mediju prisebne in strpne inteligence.

Zahvaljujeva se tudi Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani, ki je izvedbo simpozija in izdajo pričujoče monografije vključila v program svoje raziskovalne dejavnosti [v okvir Operativnega programa razvoja človeških virov v obdobju 2007-2013, ki ga financirata Evropska unija (iz Evropskega socialnega sklada) ter Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije] in tako omogočila, da so simpozijske refleksije in vsebine dobile obliko, s katero bodo lahko konstruktivno vstopile v širok strokovni prostor umetnosti, teorije umetnosti, umetnostne recepcije, likovne pedagogike in likovnopedagoške prakse na vseh stopnjah izobraževanja.

Za konec pa se iskreno zahvaljujeva tudi Mestnemu muzeju Ljubljana,

ki je udeležence simpozija prijazno gostil pod svojo streho, in direktorju Muzejev in galerij mesta Ljubljana mag. Blažu Peršinu, ki je k temu velikodušno pripomogel.

*Črtomir Frelih
Jožef Muhovič*

Ljubljana, junij 2011